

Alkoholijuomien vähittäismyynti elintarvikeliikkeissä

Terveydeksenne •

STV

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	4
ALKOHOLIJUOMIEN MYYNTI	5
Vähittäismyynti	5
Alkoholijuomiin liittyviä määritelmiä	5
Juomien hankinta	5
Myyntihenkilökuntaa koskevat määräykset	6
Vähittäismyyntiajat	6
Alkoholijuomien sijoittaminen	6
Alkoholijuomien hinnoittelu	6
Alkoholijuomien hinnoista ilmoittaminen	7
Alkoholijuomien myynti velaksi ja luottojärjestelyt	7
Alkoholijuomien mainonta ja muu myynninedistäminen	7
ALKOHOLIJUOMIEN MYYNTIKIELLOT	8
Ostoikäraja on 18 vuotta	8
Häiritsevästi käyttäytyvä tai päihtynyt asiakas	9
Alkoholijuoman väärinkäyttö ja luvaton välittäminen	9
VÄHITTÄISMYYNNIN VALVONTA	10
Luvanhaltijan omavalvonta	10
Viranomaisvalvonta	10
Viranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeus	10
Seuraamukset rikkomuksista	11
ALKOHOLIJUOMIEN VÄHITTÄISMYYNTILUVAN HAKEMINEN	11
Vähittäismyyntilupa	11
Vähittäismyyntiluvan hakeminen	11
Luvanhaltijaa koskevat edellytykset	11
Perusteilla olevat yhtiöt ja muut yhteisöt	12
Toimialavaatimus ja Y-tunnus	12
Vähittäismyyntipaikkaa koskevat vaatimukset	12
Hakemusten käsittelyajat	12
Muutoksenhaku	13
Vähittäismyyntipaikassa tapahtuvat muutokset	13
Muutokset yhtiön omistus- ja hallintasuhteissa	13
Nimenmuutokset	13
Toiminnan lopettaminen	13
LUPA- JA VALVONTAMAKSUT	14
SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	14
YHTEYSTIEDOT	14

LUKIJALLE

Tämä ohje käsittelee käymisteitse valmistettujen ja enintään 4,7 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien myyntiä elintarvikeliikkeissä, kioskeissa ja huoltamoissa. Ohje on tarkoitettu apuvälineeksi alkoholijuomien vähittäismyyntiä harjoittaville yrittäjille ja alan työntekijöille.

Ohjeessa on huomioitu alkoholijuomien hinnoittelua ja hinnan ilmoittamista koskevat uudet alkoholilain säännökset, jotka tulivat voimaan 1.1.2008. Uudet säännökset kieltävät paljousalennuksen antamisen ja lyhytkestoisista tarjoushinnoista ilmoittamisen myyntipaikan ulkopuolella. Alkoholijuomapakkausten varoitusmerkintöjä koskevat säännökset astuvat voimaan vasta 1.1.2009, eikä niitä ole käsitelty tässä ohjeessa.

Tämä ohje on valmisteltu yhteistyössä Päivittäistavarakauppa ry:n, Suomen Bensiinikauppi-
aitten ja Liikennepalveluajon Liitto SBL ry:n ja lääninhallitusten kanssa ja se on voimassa 1.1.2008 alkaen toistaiseksi.

ALKOHOLIJUOMIEN MYYNTI

Vähittäismyynti

Alkoholijuomien vähittäismyyntillä tarkoitetaan juomien myyntiä poisvietäväksi ja muualla nautittavaksi. Alkoholien nauttiminen myyntipaikassa on kielletty. Henkilökunnan velvollisuus on valvoa, ettei alkoholijuomia nautita myymälätiloissa (AlkoL 58 §). Jos kauppialla on hallinnassaan liikkeensä yhteydessä asiakkaille tarkoitettuja tiloja, (esimerkiksi kahvionurkkaus tai asiakkaille tarkoitettuja pöytiä ja tuoleja), hänen tulee huolehtia siitä, ettei sielläkään nautita alkoholijuomia. Alkoholijuomien nauttimista ei tule sallia myöskään myyntipaikan piha-alueella.

Alkoholilain mukaan vain Alko Oy:llä on oikeus alkoholijuomien myyntiin lähettämällä niitä tilaajalle tai ostajalle. Tätä oikeutta ei ole muilla vähittäismyyntiluvan haltijoilla. Näin ollen vähittäismyyntiluvan haltija ei saa elintarvikkeiden ohessa toimittaa asiakkaan kotiin alkoholijuomaa.

Vähittäismyyntiä ei saa harjoittaa samassa tilassa kuin alkoholijuomien anniskelua. Jos liikepaikan kokonaisuuteen kuuluu sekä vähittäismyyntiä että ravitsemisliike, tulee niiden liiketoimintojen ja liiketilojen olla selvästi toisistaan erillään omine kassatoimintoineen. Vähittäismyyntiin ja anniskeluun hankitut alkoholijuomat on pidettävä varastossa erillään. Tarkempia ohjeita alkoholijuomien anniskelusta ja anniskelupaikoista on julkaisussa "Alkoholiasiat ravintolassa", joka on luettavissa Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen verkkosivuilta www.sttv.fi.

Vähittäismyyntissä alkoholijuomaa saa myydä vain valmiiksi täytetyissä suljetuissa astioissa (AlkoA 11 §).

Alkoholijuomiin liittyviä määritelmiä

Alkoholijuoma on nautittavaksi tarkoitettu juoma, joka sisältää enemmän kuin 2,8

tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Miedolla alkoholijuomalla tarkoitetaan alkoholijuomaa, jonka alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia ja väkevällä alkoholijuomalla enemmän kuin 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää alkoholijuomaa (AlkoL 3 §).

Elintarvikeliikkeissä voidaan luvanvaraisesti myydä enintään 4,7 tilavuusprosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia kuten ns. keskioluta, siidereitä, long-drinkejä ja viinijuomia (AlkoL 14 § 1 mom.). Vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät juomat eivät ole alkoholilaisissa tarkoitettuja alkoholijuomia eikä niiden myynti ole luvanvaraista. Tällaisten juomien myyntiä koskevat kuitenkin eräät rajoitukset, jotka liittyvät ostajan ikään ja tuotteiden mainontaan.

Alkoholipitoisuudeltaan alle 1,2 -prosenttisiin juomiin alkoholilain säännöksiä ei sovelleta.

Juomien hankinta

Myyvälässä saa myydä alkoholijuomia, jotka luvanhaltija on hankkinut myymälän lupanumerolla alkoholijuomien valmistajalta tai tukkumyyjältä. Luvanhaltija voi myös tuoda maahan alkoholijuomat omassa vähittäismyyntipaikassa tapahtuvaa myyntiä varten alkoholilain 8 §:n mukaisesti. Ennen maahantuonnin aloittamista luvanhaltijan on tehtävä ilmoitus Tuotevalvontakeskukselle toimimisestaan alkoholijuomien maahantuojana (katso tarkemmin STTV:n ohje "Alkoholijuoman kaupallinen maahantuonti anniskelua tai vähittäismyyntiä varten", www.sttv.fi).

Myyntissä saa olla vain käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia. Jos luvanhaltijalla on sekä vähittäismyynti- että anniskelulupa,

kumpaankin toimintaan tulee hankkia alkoholijuomat omalla lupanumerollaan eikä anniskeluun hankittua alkoholijuomaa saa käyttää vähittäismyyntiin taikka päinvastoin. Jos luvanhaltijalla on useita vähittäismyyntipaikkoja, kuhunkin on hankittava alkoholijuomat omalla lupanumerollaan.

Myyntihenkilökuntaa koskevat määräykset

Vähittäismyyntipaikassa, jossa myydään enintään 4,7 tilavuusprosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia, myyjälle ei ole asetettu vähimmäis-ikärajaa. Vähittäismyyntipaikassa tulee kuitenkin olla läsnä 18 vuotta täyttänyt henkilö vastaamassa alkoholijuomien vähittäismyynnin laillisuudesta (AlkoA 17 §, 2 mom).

Luvanhaltijan tulee järjestää myynnin valvonta siten, että alkoholijuomien myynnistä vastaava 18 vuotta täyttänyt henkilö voi tehokkaasti valvoa myyntitoimintoja ja tarvittaessa puuttua niihin.

Vähittäismyyntiajat

Käymisteitse valmistettua enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää alkoholijuomaa saa myydä vähittäin sinä aikana, jona vähittäismyyntipaikkaa aukiolosta erikseen annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti pidetään avoinna yleisölle. Alkoholijuoman myynti on kuitenkin aina kielletty kaikkina viikonpäivinä kello 21.00 ja 9.00 välisenä aikana koko maassa (Alkoholiasetus 14 §, muutos 933/2006).

Vähittäismyyntipaikan aukioloaika voi siis olla laajempi kuin alkoholijuomien myyntiaika. Myyntipaikan aukioloajasta riippumatta alkoholijuomien myynti saadaan aloittaa aikaisintaan kello 9.00 ja niiden myynti on lopetettava viimeistään kello 21.00.

Alkoholijuomat, jotka asiakas on saanut haltuunsa ennen kello 21.00, saadaan mak-

saa kassaan kello 21.00 jälkeen. Jos myyntipaikka suljetaan kello 21.00, ennen tätä liikkeeseen sisään tulleille asiakkaille voidaan myydä myös alkoholijuomia. Jos liike saa jatkaa aukioloa vielä kello 21.00:n jälkeen, tulee mahdollisuus alkoholijuomien haltuunottoon lopettaa kello 21.00.

Alkoholijuoman myyntiajasta annettuja säännöksiä on noudatettava tarkasti. Jos liike avataan ennen kello 9.00 tai jos liikettä pidetään avoinna kello 21.00 jälkeen, alkoholin myyntiaikasäännösten noudattamista ja omavalvontaa on yleensä tarpeen ja tarkoituksenmukaista helpottaa ja varmistaa rakenteellisin ja teknisin keinoin. Tällaisia toimenpiteitä ovat mm. alkoholijuomaosastojen ja kylmäkaappien sulkeminen, alkoholijuomien peittäminen tai niiden säilyttäminen varastotiloissa. Näillä toimenpiteillä sekä liikkeessä olevilla selkeillä myyntiaikatiedoilla viestitään asiakkaille tehokkaasti, että alkoholijuomien myyntiaika ei ole vielä alkanut tai että myyntiaika on jo päättynyt.

Alkoholijuomien sijoittaminen

Alkoholijuomien erityisluonteen korostamiseksi ja myynninvalvonnan helpottamiseksi alkoholijuomat tulisi sijoittaa riittävän selkeästi erilleen virvoitusjuomista.

Vähittäismyynnissä on alkoholipitoisia juomia, joita ostajan saattaa olla vaikea tunnistaa alkoholijuomiksi. Tuotteiden nimet, pakkaukset ja päällysmarkinnat sekä itse juoman väri jne. voivat olla virvoitusjuomien kanssa siinä määrin samankaltaisia, että asiakkaalle erehtymisen vaara on todellinen. Alkoholijuomien erilleen sijoittelu palvelee näin myös asiakasta.

Alkoholijuomien hinnoittelu

Alkoholijuomien hinnoittelua ja hinnan ilmoittamista koskevat uudet alkoholilain säännökset tulivat voimaan 1.1.2008. Uudet

säännökset kieltävät paljousalennuksen antamisen ja lyhytkestoisista tarjoushinnoista ilmoittamisen myyntipaikan ulkopuolella.

Kahta tai useampaa alkoholijuomapakkausta ei saa tarjota paljousalennuksella eli alennettuun yhteishintaan siten, että erikseen ostettuna samojen tuotteiden yksikköhinta on kalliimpi. Myyntipaikka voi edelleen vapaasti päättää alkoholijuomien hinnoista, mutta esimerkiksi yhden olutpullon hinta ei saa olla korkeampi silloin, kun kuluttaja ostaa vain yhden pullon verrattuna siihen, että hän ostaisi 6 tai 12 pullon suurpakkauksen tai 24 pullon korin.

Myyntipaikka ei saa kieltäytyä myymästä monipakkauksessa myytävänä olevia tuotteita yksittäin alkoholisäännöksen kiertämiseksi. Esimerkiksi, jos olutta X myydään 12-pullon pakkauksessa hintaan 9,90 euroa, niin samaa olutta on myytävä myös yksittäisinä pulloina. Olutpullon hinta ei silloin yksittäin myytyinä saa ylittää 82 senttiä.

Alkoholijuomien hinnoista ilmoittaminen

Alkoholilain uudet säännökset rajoittavat alkoholijuomien hintailmoittelua silloin, kun hinnoista ilmoitetaan myyntipaikasta ulospäin. Alkoholijuomien tarjoushintojen ilmoittaminen myyntipaikan ulkopuolella on kiellettyä, jos tarjous on voimassa alle kaksi kuukautta.

Alle kaksi kuukautta voimassa olevien alkoholijuomien hintoja ei saa asettaa näkyvästi myyntipaikasta ulospäin esim. oveen, ikkunaan tai kadulle eikä hinnoista saa ilmoitella esimerkiksi televisiossa, radiossa, lehdissä tai ulkomainoksissa. Alkoholista koskeva hintailmoittelu on sallittua vain silloin, kun tarjous on yhtäjaksoisesti voimassa vähintään kahden kuukauden ajan.

Alkoholijuoman hinnan voimassaoloaika tulee alkoholiviranomaisen pyynnöstä voida selvittää. Hinnan voimassaoloajan ilmoittaminen markkinoinnissa parantaa valvonnan

edellytyksiä. Tämä myös vähentää viranomaisten tarvetta selvittää hinnan voimassaoloaika luvanhaltijalta. Jos alkoholijuoman hinta on tarkoitettu olemaan voimassa toistaiseksi, ilmoituksessa olisi hyvä mainita myös mistä alkaen hinta on ollut voimassa.

Luvanhaltijan on huolehdittava, että hintamerkinnot ovat selkeitä ja oikeiden tuotteiden kohdalla. Pantillisten pullojen ja tölkkien myyntihinta ilmoitetaan pantteineen. Juomien litrahinta ilmoitetaan lasketuna sisällöstä ilman panttia.

Alkoholijuomien myynti velaksi ja luottojärjestelyt

Alkoholia ei saa myydä velaksi, panttia vastaan tai vaihtokaupalla. Alkoholijuomia voidaan kuitenkin myydä velaksi yhteisöille sekä yksityishenkilöille Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen hyväksymiä luottojärjestelyjä noudattaen (AlkoA 16 §).

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen antamien määräysten mukaan yksityishenkilöille voidaan myydä alkoholijuomia velaksi kaupan hyväksymällä luotto- tai maksuaikakortilla tai asiakkaan kaupassa tai kaupparyhmittymässä olevalle tilille. Tilimyynnin tulee perustua luottomyntisopimukseen, jossa luoton määrä on rajattu ja maksuaika määrätty. Lisäksi kaupalta edellytetään tehokasta luottomyynnin valvontaa ja toimenpiteitä maksuhäiriötapaussissa.

Luvanhaltija tai henkilökunta ei myöskään saa lainata asiakkaille rahaa siinä tarkoituksessa, että he voisivat ostaa alkoholijuomia. Rahan lainaaminen rinnastetaan tässä tapauksessa luvattomaan velaksi myyntiin.

Alkoholijuomien mainonta ja muu myyninedistäminen

Mietojen alkoholijuomien (enintään 22-tilavuus %) mainonta on lähtökohtaisesti

sallittua. Kielletyksi se muodostuu, jos siinä mm. käytetään hyvän tavan vastaisia tai sopimattomia myyninedistämiskeinoja tai mainonta kohdistetaan alaikäisiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on laatinut mainontaohjeen, jossa on esimerkkejä säännösten tulkinnasta. Markkinoinnin kokonaisvaikutelma on kuitenkin useimmiten ratkaiseva arvioitaessa, milloin toimintaa on pidettävä lainvastaisena.

Alkoholijuomien mainonnan tulee olla asiallista ja hillittyä. Mainonnalla ei saa houkutella erityisesti ns. heikkoja kuluttajaryhmiä kuten nuoria tai alkoholin liika- tai suurkuluttajia. Alkoholijuoman väkevyyttä tai runsasta käyttöä ei saa kuvata myönteisesti, eikä saa antaa virheellistä kuvaa alkoholin ominaisuuksista tai vaikutuksista.

Vähittäismyyntipaikassa saa järjestää myyntiluvan mukaisten tuotteiden esittelytilaisuuksia, mutta ei niiden maistiaisista. Alkoholijuomia ei saa jakaa ilmaiseksi. Alkoholijuoman ostajalle ei saa antaa kaupan päälle

muuta tuotetta, jolla ei ole ilmeistä asiallista yhteyttä alkoholijuomaan.

Sallittuja ovat kuitenkin kaupan kanta-asiakasjärjestelmät, joissa alkoholijuomat muodostavat vain osan tuoteostoista, joista voi saada hyvitystä ketjun liikkeissä. Hyvityksen on oltava määrältään maltillinen eikä sitä saa antaa asiakkaalle alkoholijuomana tai tupakkatuotteena.

Vähittäismyyntipaikassa ei saa järjestää arpajaisia tai yleisökilpailuja, joissa on palkintona alkoholijuomia.

Jos myyntipaikassa on esillä muita kuin vähittäismyyntiluvan mukaisia mietoja alkoholijuomia koskevaa mainosmateriaalia, mainonta tulee toteuttaa siten, ettei asiakkaille muodostu virheellistä käsitystä myyntipaikassa myytävänä olevista alkoholijuomista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on erikseen antanut yksityiskohtaiset ohjeet alkoholijuomien mainonnasta ja myyninedistämisestä (Ohje Dnro 2/02/99, katso www.sttv.fi).

ALKOHOLIJUOMIEN MYYNTIKIELLOT

Ostoikärajana on 18 vuotta

Vähittäismyyntipaikassa ei saa myydä alkoholijuomaa henkilölle, joka on 18 vuotta nuorempi (AlkoL 16 §).

Myöskään juomia, joissa on etyylialkoholia 1,2–2,8 tilavuusprosenttia ei saa lain mukaan myydä alle 18-vuotiaalle. Vaikka tällaiset juomat (sima, ykkösolut sekä eräät siideri- ja long drink -juomat) eivät lain mukaan ole alkoholijuomia, niissä saattaa olla merkittävä määrä alkoholia. Siksi niiden myynti alaikäisille on kielletty. Esimerkiksi kahdessa miedossa siideripullossa on osapuilleen sama määrä alkoholia kuin yhdessä keskiolutpullossa.

Alkoholijuoman ostajan on vaadittaessa

todistettava henkilöllisyytensä sen osoittamiseksi, että hän on täysi-ikäinen (AlkoA 18 §).

Nuoren asiakkaan ikä on tarkistettava aina, ellei myyjä varmasti tiedä asiakkaan olevan 18 vuotta täyttänyt. Iän riittävyys juomien ostoon on selvitettävä huolellisesti viranomaisen antamasta henkilötodistuksesta. Tällaisia ovat henkilökortti, passi ja ajokortti (ajokortista on tarkistettava myös ikä, koska mopo- ja traktorikortin haltija saattaa olla alle 18-vuotias). Henkilötodistuksessa olevan kuvan tulee vastata todistuksen esittäjää.

Alkoholijuomien myynti alaikäiselle ikää tarkistamatta on vakava myyntirikkomus, josta vakiintuneen sanktiokäytännön mukaisesti seuraa vähittäismyyntiluvan peruuttaminen määräajaksi. Lakia rikotaan aina, kun

alkoholijuomaa myydään alle 18-vuotiaalle, vaikka kyseessä olisi täysi-ikäiseltä vaikuttava nuori.

Laissa ei ole säännöksiä alle 1,2 tilavuusprosenttisten juomien myynnistä. Suositeltavaa kuitenkin on, että alkoholia sisältäviä juomia ei myytäisi lapsille vaikka juoman alkoholipitoisuus olisikin alle 1,2 tilavuusprosenttia.

Häiritsevästi käyttäytyvä tai päihtynyt asiakas

Alkoholijuomaa ei saa myydä häiritsevästi käyttäytyvälle tai selvästi päihtyneelle henkilölle (AlkoL 16 §).

Päihtyneen henkilön tuntomerkkejä ovat erilaiset toiminnalliset häiriöt kuten horjuminen, sammaltava tai kovaääninen puhe, epävarmat ja haparoivat liikkeet, nuokkuminen, lasittunut katse jne.

Päihtyneen henkilön arvostelukyky on voimakkaasti heikentynyt. Päihtynyt on arvaamaton ja hänen käytöstään on vaikea ennakoida. Päihtynyt voi käyttäytyä myyjää kohtaan aggressiivisesti, kun hänelle päihtymyksen vuoksi kieltäydytään myymästä alkoholijuomaa.

Myynnistä kieltäytyminen on osa myyjältä vaadittavaa ammattitaitoa. Kieltäytymisen tulisi tapahtua asiakasta loukkaamatta ja ärsyttämättä sekä siten, että se ei häiritsisi tarpeettomasti muiden asiakkaiden asiointia. Myynnistä kieltäytyminen saattaa aiheuttaa häiriötilanteen. Häiriötilanteet tulisi pyrkiä ehkäisemään ennen niiden puhkeamista ja selvästi päihtyneiden henkilöiden tulo myymälätiloihin tulisi siksi estää.

Uhkaavien tilanteiden hoitamisessa tärkeintä on myyjän oma ja asiakkaiden turvallisuus. Luvanhaltijan tulee perehdyttää myyntihenkilökunta ennakolta tällaisiin ongelmatilanteisiin, jotta ne voidaan selvittää

lain säännöksiä noudattaen vaarantamatta turvallisuutta. Myymälässä tulee sopia, miten mahdollisissa häiriötilanteissa toimitaan ja miten kassalle saadaan tarvittaessa apua tilanteen selvittämiseen.

Selvästi päihtyneelle myyminen on rikkomus, josta lääninhallitus voi määrätä luvanhaltijalle seuraamuksen, esimerkiksi kieltää alkoholijuomien myynnin määrääjäksi. Myös myyjä voi saada myyntirikkomuksesta sakkorangaistukseen (AlkoL 93 §).

Alkoholijuoman väärinkäyttö ja luvaton välittäminen

Alkoholijuomaa ei saa vähittäismyyntipaikassa myydä, jos on aiheutta olettava alkoholijuoman väärinkäyttöä tai sen luvaton luovuttamista tai välittämistä (AlkoL 16 §).

Alkoholijuoman välittäminen palkkiota vastaan on kielletty. Alkoholijuoman välittäminen on kielletty myös ilman palkkiota selvästi päihtyneille ja alle 18-vuotiaalle (AlkoL 31 §).

Myyntijärjestelyt on toteutettava niin, että vähittäismyyntikiellon toteutumista voidaan luotettavasti valvoa ja epäkohdat ja häiriöt voidaan tehokkaasti ehkäistä (STM päätös 136/1995 5 §).

Jos henkilökunnalla on perusteltua aiheutta epäillä, että asiakas lain vastaisesti välittää alkoholijuomia, myynnistä tulee kieltäytyä. Alaikäiset saavat yleisesti alkoholijuomia haltuunsa välittäjän avulla. Usein alkoholijuomien luovutus tapahtuu kaupan edustalla tai välittömässä läheisyydessä. Tämän vuoksi luvanhaltijan ja henkilökunnan tulisi mahdollisuuksien mukaan ulottaa valvontaa myös myymälän lähiympäristöön. Näin voidaan ehkäistä luvaton välittämistä ja saada selville henkilöitä, jotka osallistuvat välitystoimintaan.

VÄHITTÄISMYYNIN VALVONTA

Luvanhaltijan omavalvonta

Ensisijainen vastuu alkoholijuomien vähittäismyynnin valvonnasta on vähittäismyyntiluvan haltijalla. Hänen tulee huolehtia siitä, että henkilökunta tuntee alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevat säännökset ja noudattaa niitä. Myynti tulee järjestää niin, että myynnin valvonta on tehokasta. Myyntihenkilökunta vastaa siitä, että vähittäismyynti tapahtuu säännösten mukaisesti. Säännösten vastaisesta menettelystä voi joutua henkilökohtaiseen vastuuseen ja saada rangaistusseuraamuksen, esimerkiksi sakkoja.

Alkoholiviranomaiset suosittelvat, että alkoholijuomien vähittäismyyntipaikalle laaditaan myymäläkohtainen omavalvontasuunnitelma. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että alkoholijuomien myynti tapahtuu säännösten ja määräysten mukaisesti. Omavalvontasuunnitelma on myös tärkeä väline uusien työntekijöiden perehdyttämisessä. Suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon oman myymälän liikeidea sekä myymälän erityispiirteet ja muut olosuhteet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on laatinut oppaan vähittäismyynnin omavalvonnan tarkoituksesta ja toteuttamisesta. Oppaassa annetaan tietoa keskeisimmistä määräyksistä selityksineen kuten ikärajojen noudattamisesta, myynnistä päihtyneille ja häiritsevästi käyttäytyville, alkoholijuomien välittämisestä ja luovuttamisesta, myyntiajoista ja myynnin järjestelystä sekä myymisestä velaksi. Opas sisältää myös mallin myymäläkohtaisen omavalvontasuunnitelman laatimiseksi (katso STTV:n ohje ”Alkoholijuomien vähittäismyynnin omavalvontaoapas”, www.sttv.fi).

Viranomaisvalvonta

Viranomaisten suorittama valvonta on lupahakemusten käsittelyn yhteydessä tapahtuvaa elinkeinonharjoittajien ja liikepaikkojen ennakkovalvontaa, ja toiminnan käynnistämisen jälkeen valvontaa toteutetaan muun muassa myyntipaikkoihin tehtävillä valvontakäynneillä.

Lääninhallitus valvoo alueellaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä sekä mainontaa ja myynninedistämistä ja antaa myyntiä koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Valvonnan tavoite on ehkäistä epäkohtia ja rikkomuksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tehtäviin kuuluvat valvonnan lisäksi lupahallinnon ja valvonnan ohjaus ja kehittäminen sekä alkoholijuomien mainonnan ja myynninedistämisen valvonta koko maassa.

Kunnallinen elintarvikevalvontaviranomainen valvoo elintarvikehuoneistojen terveydellisiä oloja. Poliisin tehtävänä on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen.

Viranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Lääninhallituksella ja Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksella on valvontaa varten oikeus päästä tarkastamaan myyntipaikan tiloja ja toimintaa sekä valvonnassa tarvittavia asiakirjoja sekä saada valvonnan kannalta tarpeelliset ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat. Esimerkiksi lupapäätös tai sen jäljennös tulee säilyttää myyntipaikassa nähtävänä. Lääninhallituksella ja Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksella on myös oikeus ottaa ja saada korvauksetta valvontaa varten tarvittavat näytteet.

Luvanhaltijan tulee vuosittain toimittaa lääninhallitukselle ns. vuosi-ilmoitus, jolla ilmoitetaan tiedot alkoholijuomien ja

elintarvikkeiden euromääräisestä myynnistä. Lääninhallitus lähettää luvanhaltijalle vuosilmoituslomakkeen täyttöohjeineen. Vuosilmoitus tulee toimittaa lääninhallitukselle määräaikaan mennessä postitse tai faksilla. Ilmoituksen voi antaa myös sähköisesti osoitteessa <https://www.sttv.fi/lomakkeet/uudet/loginea.asp>.

Seuraamukset rikkomuksista

Alkoholijuomien myyntiä koskevien rikkomusten perusteella vähittäismyyntiluvan haltijalle voidaan antaa huomautus tai kirjallinen varoitus taikka supistaa alkoholijuomien myyntiaikoja. Vähittäismyyntilupa voidaan

korvauksetta peruuttaa joko määräajaksi tai pysyvästi vakavan tai toistuvien rikkomusten vuoksi tai, jos luvanhaltijan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuutensa (AlkoL 15 §).

Poliisi voi järjestyksen ylläpitämiseksi kieltää alkoholijuomien vähittäismyynnin tilapäisesti enintään vuorokauden ajaksi.

Alkoholijuomien mainontaa koskevista rikkomuksista luvanhaltijalle voidaan antaa ohjeet virheellisen mainonnan oikaisemiseksi tai poistamiseksi. Lisäksi valvontaviranomaisilla on mahdollisuus kieltää säännösten vastaisen mainonnan tai myynninedistämisen jatkaminen tai toistaminen.

ALKOHOLIJUOMIEN VÄHITTÄISMYNTILUVAN HAKEMINEN

Vähittäismyyntilupa

Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa on elinkeinonharjoittaja- ja myyntipaikkakohtainen. Elinkeinoharjoittaja, jolle on jo myönnetty myyntilupa johonkin paikkaan, ei voi aloittaa alkoholijuomien myyntiä toisessa liikehuoneistossa ennen kuin hän on saanut siihen vähittäismyyntiluvan. Jos luvanhaltija luovuttaa myyntipaikan toiselle yrittäjälle, joka jatkaa siinä liiketoimintaa, ei uusi yrittäjä saa myydä alkoholijuomia kyseessä olevassa liikepaikassa ennen kuin lupaviranomainen on hakemuksesta myöntänyt hänelle vähittäismyyntiluvan. Vähittäismyyntilupaa ei voi myydä, pantata tai muulla tavalla siirtää.

Vähittäismyyntilupa oikeuttaa alkoholijuomien myyntiin vähittäisasiakkaille. Alkoholijuomien myynti anniskeluun tai toiselle vähittäismyymälälle edellyttää tukkumyyntilupaa.

Vähittäismyyntiluvan hakeminen

Ennen alkoholijuomien myynnin aloittamista on haettava ja saatava vähittäismyyntilupa siihen huoneistoon tai paikkaan, jossa myyntitoimintaa on tarkoitus harjoittaa. Alkoholijuomien vähittäismyyntilupaa haetaan sen läänin lääninhallitukselta, jonka alueella vähittäismyyntipaikka sijaitsee.

Lääninhallituksista on saatavana hakulomake, josta ilmenevät myös hakemukseen liitettävät asiakirjat. Hakulomake on saatavana myös lääninhallitukselta tai osoitteesta www.suomi.fi.

Luvanhaltijaa koskevat edellytykset

Alkoholijuoman vähittäismyyntilupa voidaan myöntää yksityiselle henkilölle, yhtiölle tai yhteisölle, jolla harkitaan olevan tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus. Hakijan edellytykset ja vaadittava luotettavuus selvitetään poliisilta ja tarvittaessa muilta viranomaisilta pyydettyinä lausunnoin.

Luvanhakijan taloudelliset edellytykset samoin kuin hakijan soveltuvuus alkoholijuomien vähittäismyyntiin otetaan huomioon lupaharkinnassa. Luvansaannin esteitä voivat olla mm. hakijaa koskeva konkurssi tai selvitystila, maksuveloitteiden laiminlyönti tai henkilökohtainen soveltumattomuus kuten päihteiden väärinkäyttö tai rikoksiin syyllistyminen.

Perusteilla olevat yhtiöt ja muut yhteisöt

Perusteilla olevan osakeyhtiön, osuuskunnan tai yhdistyksen nimiin ei vähittäismyyntilupaa voida myöntää, koska nämä ovat oikeustoimikelpoisia vasta rekisteröinnin jälkeen. Mikäli lupaa tällaisessa tapauksessa haetaan ja se myönnetään yksityishenkilön nimiin, tulee lupa-asia rekisteröinnin tapahduttua saattaa lupaviranomaisen käsiteltäväksi, jos liiketoimintaa harjoitetaan yhteisön lukuun. Perustettu avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö voivat hakea lupaa omiin nimiinsä sen jälkeen, kun yhtiötä koskeva perusilmoitus on jätetty rekisteriviranomaiselle.

Toimialavaatimus ja Y-tunnus

Hakijan kaupparekisteriin merkityn toimialan tulee olla sellainen, että se soveltuu alkoholijuomien vähittäismyyntiin (esim. päivittäistavarakauppa, elintarvikkeiden myynti, kioski-toiminta, jne.). Lääninhallituksessa hakemukset kirjataan ainoastaan Y-tunnuksella, mistä syystä edellytetään, että hakijalla on Y-tunnus jo silloin, kun asia saatetaan vireille.

Vähittäismyyntipaikkaa koskevat vaatimukset

Vähittäismyyntipaikan, johon alkoholijuomien vähittäismyyntilupa voidaan myöntää, tulee olla sijainniltaan ja myyntitiloiltaan sekä toiminnaltaan asianmukainen ja myynnin tulee olla siellä järjestetty niin, että tehokas val-

vonta on mahdollinen. Lisäksi edellytetään, että myyntitila on alkoholijuomien myyntiä varten tarkoituksenmukaisesti varustettu ja, että myynti tapahtuu sisätiloissa.

Vähittäismyyntipaikan tulee olla hakijan hallinnassa. Myyntipaikan tulee sijaita siten, että alkoholijuoman myynti ei aiheuta järjestyshäiriöitä tai muita haittoja ympäristönsä asukkaille taikka yhdyskunnan palveluille tai muille toiminnoille. Lääninhallitus voi tarvittaessa pyytää lausunnon tai hankkia selvityksiä viranomaisilta taikka esim. asunto-osakeyhtiöiltä.

Myyntipaikassa tulee pitää kaupan riittävän monipuolisesti elintarvikkeita ja muita päivittäistavaroita. Alkoholijuomien myynti ei saa olla liiketoiminnassa määräävässä asemassa. Myyntipaikan valikoimissa tulisi olla tuotteita siinä määrin, että myyntipaikka voisi toimia perheen normaalien peruselintarvikkeiden ja muiden päivittäistavaroiden täydennysostopaikkana.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen valvoo elintarvikehuoneistojen terveydellisiä oloja. Myyntipaikasta tulee olla elintarvikevalvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneistoa koskeva hyväksyntä. Toiminnanharjoittajan vaihtumisesta tai toiminnassa tapahtuvista oleellisista muutoksista on tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Ilmoituslomakkeita ja lisätietoja saa oman kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselta.

Juomapakkausten kierrätyksestä on säädetty jätelaissa. Kierrätysjärjestelmiin kuuluvien juomien myyjä on jätelain nojalla velvollinen ottamaan vastaan näiden juomien ostajalta tyhjät juomapakkaukset (Jätelaki 18 h §).

Hakemusten käsittelyajat

Hakemus on syytä panna vireille riittävän ajoissa ennen myyntipaikan avaamista, sillä myynti ilman lupaa tai edellisen yrittäjän luvalla on lainvastaista. Jos lääninhallitus katsoo, että se ei ole saanut hakemuksen ja

sen liitteiden perusteella riittävää selvitystä myyntipaikan hyväksymistä varten, myyntipaikassa tulee ennen sen hyväksymistä suorittaa tarkastus, jossa on läsnä myös myyntiluvan hakija tai tämän edustaja.

Myynti voidaan aloittaa vasta sitten, kun lääninhallitus on ilmoittanut hyväksyneensä myyntipaikan. Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika on noin kuukausi. Esimerkiksi hakijan luotettavuuden selvittäminen saattaa joissakin tapauksissa kestää pidemmän ajan. Puutteelliset asiakirjat viivästyttävät hakuksen käsittelyä.

Lupapäätös lähetetään hakijalle postitse. Lupa voidaan niin haluttaessa myös noutaa lääninhallituksesta.

Muutoksenhaku

Lääninhallituksen päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Valituskirjelmä on toimitettava 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaantipäivästä hallinto-oikeudelle.

Vähittäismyyntipaikassa tapahtuvat muutokset

Ennen kuin vähittäismyyntipaikassa tehdään sen toiminnan ja valvonnan kannalta merkittäviä muutoksia, on vähittäismyyntiluvan haltijan ilmoitettava siitä lääninhallitukselle. Muutokset voidaan ottaa käyttöön vasta, kun lääninhallitus on ilmoittanut ne hyväksyneensä (AlkoA 13 §).

Lupaviranomaisen hyväksyntää edellyttäviä muutoksia ovat muun muassa myyntitalan huomattavat laajennukset ja siirrot esim. kauppakiinteistön sisällä.

Muutokset yhtiön omistus- ja hallintasuhteissa

Jos luvanhaltijayhtiön omistussuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia tai määrää-

misvalta yhtiön hallinnossa muuttuu, tulee muutoksista ilmoittaa lääninhallitukselle.

Kun lääninhallitus on selvittänyt esim. uusien osakkaiden tai hallituksen jäsenten luotettavuuden ja edellytykset alkoholijuomien myyntiin, asiasta ilmoitetaan yhtiölle. Ilmoituksen käsittelyn aikana myyntitoimintaa saadaan jatkaa normaalisti.

Jos luvanhaltija luovuttaa liiketoiminnan toiselle yhtiölle tai yksityiselle liikkeenharjoittajalle, on liiketoiminnan jatkajan haettava uusi vähittäismyyntilupa. Uusi yrittäjä ei saa myydä alkoholijuomia ennen kuin hänelle on myönnetty liikkeeseen uusi lupa (kts. kohta "Vähittäismyyntilupa").

Nimenmuutokset

Mikäli luvanhaltijan nimi tai osoite taikka liikepaikan nimi muuttuu, tästä on ilmoitettava lääninhallitukselle. Myyntipaikkoja koskevat tiedot tallennetaan lääninhallituksen ja Tuotevalvontakeskuksen yhteisesti ylläpitämään alkoholielinkeinorekisteriin. Oikeat tiedot ovat tärkeitä mm. alkoholin myynti- ja toimitustietojen ja valvontamaksujen perinnän johdosta.

Toiminnan lopettaminen

Alkoholijuomien myynnin lopettamisesta on tehtävä kirjallinen ilmoitus lääninhallitukselle kahden viikon kuluessa. Jos vähittäismyyntiluvan haltija asetetaan konkurssiin ja alkoholijuomien myyntiä halutaan jatkaa, tulee konkurssipesän ottaa yhteys lääninhallitukseen.

Toiminnan loppuessa tai liikkeen siirtyessä toiselle omistajalle, alkoholijuomavaraston saa luovuttaa lääninhallituksen määräämin ehdoin. Alkoholijuomavarasto voidaan siirtää myyntipaikan uudelle omistajalle tai toiseen vähittäismyyntipaikkaan tai palauttaa tukku- myyjälle. Luovutushinta on ostajan ja myyjän sovittavissa. Luvanhaltijan tulee myös toimit-

taa lääninhallitukselle vuosi-ilmoitus lopetus-päivään mennessä suoritetuista myynneistä.

Alkoholijuomavaraston luovutuksesta uudelle omistajalle tai toiseen myyntipaik-

kaan on laadittava asiakirja, josta käy ilmi, mitä ja miten paljon alkoholijuomia siirtyy ja joka tarvittaessa on esitettävä lupaviran-omaiselle.

LUPA- JA VALVONTAMAKSUT

Lupaviranomainen perii valtion maksu-
rustelain nojalla luvanhaltijalta maksuja
tekemistään lupapäätöksistä sekä vuotuisen
valvontamaksun. Lain mukaan julkisoikeu-
dellisesta suoritteesta perittävän maksun
suuruuden tulee vastata suoritteen tuotta-
misesta aiheutuvien kokonaiskustannusten
määrää. Maksut ovat ulosottokelpoisia ilman
tuomiota tai päätöstä.

Lääninhallituksen suoritteiden maksuista
päättää sisäasianministeriö.

Vähittäismyynninluvasta perittävä päätös-
maksu on 210 euroa.

Vähittäismyynnin valvonnan vuosimaksu
on kultakin myymälältä 105 euroa.

SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄKSET

- Alkoholilaki (8.12.1994/1143, muutettu 11.5.2007/588)
- Asetus alkoholijuomista ja väkiviinasta (22.12.1994/1344, muutettu 19.10.2006/933)
- Sosiaali- ja terveysministeriön päätös käymisteitse valmistetun enintään 4.7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman myyntipaikasta ja myynti-toiminnasta (31.1.1995/136).

YHTEYSTIEDOT www.laanhallitus.fi

ETELÄ-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS

Hämeenlinnan toimipaikka

PL 150, Birger Jaarlin katu 15
13101 Hämeenlinna
Puh. 071 873 0421
Fax 071 873 2178

Helsingin alueellinen palveluyksikkö

PL 110, Ratapihantie 9
00521 Helsinki
Puh. 071 873 0421
Fax 071 873 2558

Kouvolan alueellinen palveluyksikkö

PL 301, Salpausselänkatu 22
45101 Kouvola
Puh. 071 873 0421
Fax 071 873 2691

LÄNSI-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS***Turun toimipaikka***

PL 22, Itsenäisydenaukio 2
20801 Turku
Puh. 071 874 0531
Fax 071 874 2180

Porin toimisto

PL 129, Satakunnankatu 5
28101 Pori
Puh. 071 874 0531
Fax 071 874 2273

Jyväskylän alueellinen palveluyksikkö

PL 41, Cygnaeuksenkatu 1
40101 Jyväskylä
Puh. 071 874 0531
Fax 071 874 2842

Tampereen alueellinen palveluyksikkö

PL 346, Uimalankatu 1
33101 Tampere
Puh. 071 874 0531
Fax 071 874 2500

Vaasan alueellinen palveluyksikkö

PL 200, Wolffintie 35
65101 Vaasa
Puh. 071 874 0531
Fax 071 874 2703

ITÄ-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS***Mikkelin toimipaikka***

PL 50, Maaherrankatu 16
50101 Mikkeli
Puh. 071 875 0331
Fax 071 875 2402

Kuopion alueellinen palveluyksikkö

PL 1741, Hallituskatu 12-14
70101 Kuopio
Puh. 071 875 0331
Fax 071 875 2443

Joensuun alueellinen palveluyksikkö

PL 94, Torikatu 36
80101 Joensuu
Puh. 071 875 0331
Fax 071 875 2473

OULUN LÄÄNINHALLITUS

PL 293, Linnankatu 3
90101 Oulu
Puh. 071 876 0361
Fax 071 876 2119

Kajaanin palvelupiste

Lönnrotinkatu 2 C
87100 Kajaani
Puh. 071 876 0361
Fax 071 876 2122

LAPIN LÄÄNINHALLITUS

PL 8002, Valtakatu 2
96101 Rovaniemi
Puh. 071 876 0371
Fax 071 876 2678

LÄNSSTYRELSEN PÅ ÅLAND

PB 58, 22101 Mariehamn
Puh. 018 635 270
Fax 018 635 268

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TUOTEVALVONTAKESKUS***Alkoholihallinto-osasto***

PL 210, Säästöpankinranta 2 A,
00531 Helsinki
Puh. (09) 3967 2731
Fax (09) 3967 2799

STTV Sosiaali- ja terveydenhuollon
tuotevalvontakeskus

Säästöpankinranta 2 A

PL 210

00531 Helsinki

Puh. (09) 3967 270

Faksi (09) 3967 2797

sttv@sttv.fi

www.sttv.fi